

MATINALS SEAS 2009-2010

Excursió dia 25 d'octubre de 2009

LA SAUVA NEGRA (Moianès)

CASTELL DE CASTELLCIR

El castell de Castellcir es troba estratègicament situat sobre una gran penya balmada a 820 m d'alçada, que sembla la part posterior d'un vaixell. És per això que popularment és conegut com «castell de la Popa», perquè corona un turó que és un contrafort del massís o muntanya de Sauva Negra.

Les ruïnes es componen del cos central del castell, al qual s'accedeix per una solemne escala situada a la part nord i que dona a un portal i entrada amb volta de tipus romànic. Aquest nucli central fou ampliat amb construccions successives que formaren un gran casal allargassat i serviren de mas fins als anys quaranta del segle passat. A l'extrem del penyal, en la part més abalmada, es troba l'antiga església de sant Martí de la Roca, documentada des del 1217 i ampliada i modificada en època gòtica, probablement l'any 1531.

La dinastia dels Castellcir comença als primers anys del segle XI amb un Geroard, casat amb Ermessenda, que el 1031 va dotar l'església de sant Andreu de Castellcir, que ell va acabar d'edificar. El seu fill va retornar al monestir de santa Maria de l'Estany, el 1070, els alous que fraudulentament li havia sostret el seu pare, que diu que es trobaven als termes de Castellcir. D'ell deriva la famosa família dels Castellcir que, a partir del senyor Bertran de Castellcir (1113-20), va començar a fer deixes al monestir de l'Estany. El castell continuà en poder dels Castellcir, però aquests reconeixien per ell vassallatge al monestir de l'Estany i li pagaven un tribut anual.

El llinatge dels Castellcir fou famós per la seva bel·licositat. El 1294, el rei Jaume II assetjà i prengué el castell a causa de les malvestats comeses pel seu senyor, Gilabert, que també fou excomunicat per Roma a causa d'haver mort un canonge i un capellà.

La línia dels Castellcir es va extingir el 1348, quan tots els membres, llevat d'una noia ca-

Castell de Castellcir. Foto de Jordi Gironès

Font de Sauva Negra. Foto de Jordi Gironès

sada a Taradell, moriren durant la famosa Pesta Negra. El 1363, el rei va vendre la jurisdicció i el terme de Castellcir a Gilibert de Centelles a carta de gràcia, i el 1383 ho va fer a Pere de Panella, de la famosa família de Moià que acabaria essent senyora d'un gran sector del Bages.

LA SAUVA NEGRA

És un espai situat al sector Est de la comarca natural del Moianès, entre les comarques del Vallès Oriental i d'Osona. S'estén d'est a oest entre l'obaga d'una petita serra d'uns 2 Km de longitud –entre el Corral de la Rovira i la Casa Nova del Castell– i la riera de Castellcir.

La Sauva Negra és un petit espai natural protegit en el PEIN (67,35 ha) molt desconegut i que atresora un dels boscos més diversos i atractius de les comarques barcelonines.

Geològicament parlant, es tracta d'un sòl calcari amb gresos i margues de l'Eocè marí. A causa de la seva disposició, la vegetació mostra característiques fortament diferenciades entre el vessant de solell i el d'obac. A solell, restes d'alzinar i pinedes, amb brolles calcícoles, i l'obac és dominat pel bosc submediterrani amb prats i joncedes i roure martinenc, enmig del qual trobem petites poblacions de faigs. Aquest bosc és ric en espècies de tipus eurosiberià, com la moixera de pastor, la blada, el melissot, baladre, la primula o la pulmonària, anomenada també herba de la freixura. Això és només un

tast de la gran diversitat d'arbres caducifolis que donen color a la tardor i a la primavera en aquesta fondalada.

En aquesta vall, especialment fonda i obaga, els bolets faran la seva aparició i convertiran aquest racó en un indret encisador. Com que també trobarem pinedes de pi roig la diversitat de bolets serà excepcional encara que la seva abundància dependrà de les esquivies i capritxoses pluges.

FONT DE LA SAUVA NEGRA

Es troba al bell mig de la Sauva Negra, en un racó agradós i fascinant. La petita font neix entre faigs enormes, on ens sentirem petits per les dimensions més que notables d'alguns exemplars, i podrem observar els característics nius foradats als arbres que fan els picots. La font és d'aigua sulfurosa i sol rajar fins en èpoques de sequera.

SANTA MARIA SAVALL

La petita església i el cenobi annex apareix esmentat l'any 1121 com Santa Maria de Sauva Negra. Això confirma l'antiguitat del topònim que designa aquesta singular fageda, la qual sens dubte ocupava aleshores una major extensió.

Hi ha constància escrita de l'ampliació entre 1218 i 1236 d'un atri o segona nau, per compte dels senyors de Cassoles; en el lloc s'instal·larà una petita comunitat de donades*

*Rebien aquesta denominació i també més tard la d'oblates, les persones que sense el

Els Barbots. Foto de Jordi Gironès

Riera de Castellcir. Foto de Jordi Gironès

lligam dels vots religiosos, es donaven a si mateixos, amb els seus béns en possessió a un monestir. També s'anomenaven així, en el dret català, les persones que s'acollien a una casa i/o família amb el dret de viure-hi i d'ésser-hi mantingut i atès com de família, aportant-hi en canvi els seus béns presents i futurs,

L'experiència monacal no reïxi per gaire temps.

El lloc depenia de la parròquia de santa Coloma Sasserra, que n'és encara l'indret habitat més proper. Actualment pertany al terme municipal de Balenyà (Osona), malgrat tenir l'accés més habitual des de Centelles.

Tingué rectors propis fins al segle XVIII i culte fins al segle XIX.

POU CAVALLER O POUA DE LA TORRASSA

Pou conegut també, pel que sembla, com a la Poua de la Torrassa. Molts pagesos del Moianès, del segle XVII fins a ben entrat el XX, feien el glaç tot aprofitant les zones obagues i l'aigua de les rieres, entre elles la de Castellcir, per vendre'l a Barcelona i a les pastisseries de Moià i Castellterçol. El seu transport era en carruatge i sempre s'efectuava durant la nit.